

PROTOZOAL HASTALIKLAR

DOI: 10.37609/akya.3747.c361

BÖLÜM 54

Hidayet Metin ERDOĞAN¹
Mehmet ÇİTİL²

1. GİRİŞ

Protozoal hastalıklar, köpek ve kedilerde önemli klinik tablolara yol açabilen, çoğu zaman sistemik etkilerle seyreden enfeksiyöz hastalıklardır. Toxoplasmosis, neosporosis, coccidiosis, giardiasis ve babesiosis gibi hastalıklar hem veteriner hekimlikte tanı ve tedavi açısından hem de zoonotik riskler bakımından dikkate değerdir. Bu bölümde, farklı protozoal etkenlerin etiyolojisi, klinik belirtileri, tanı yöntemleri ve tedavi yaklaşımları sistematik bir şekilde ele alınmıştır.

2. TOXOPLASMOSIS

Kedi, köpek ve hemen hemen tüm memelilerde multisistemik protozoal bir hastalık olup, etkenin son konağı kedilerdir. Önemli zoonoz bir hastalıktır.

2.1. Etiyoloji

Etken, *Toxoplasma gondii* olup tüm memelileri enfekte eden zorunlu hücre içi bir parazittir. Karnivorlar, özellikle kediler *T. gondii* parazitinin son konağı olup dışkıları ile kontamine olmuş ookistlerin ara konakçısı olan memeli ve kanatlı hayvanlar ile insanlar tarafından alınmasıyla enfeksiyon oluşur. Arakonakçılarda ookistler retiküloendotel

hücrelerde 2-3 hafta içinde çoğalarak kas, karaciğer akciğer ve beyinde kistleri (taşizoit ve bradizoit) oluşturmurlar.

2.2. Klinik belirtiler

Hastalığın seyri kedi ve köpeklerde benzerlik göstermekle birlikte farklı seyirlerde mevcuttur.

Kedilerde, transplasental enfekte olan yavru-
ların çoğu ölü doğabilir veya süttten kesilmeden önce ölebilir. Hayatta kalanlarda anoreksi, halsizlik, antibiyotiklere yanıt vermeyen yüksek ateş, pneumoni, dispne, sarılık, kusma, ishal, asites, amorozis, körlük, depresyon, ataksi, inkoordinasyon, etrafında dönme, tortikollis, anizokori, nöbetler, üvetis, iritis, retina dekolmanı, iridosiklitis, korneada opaklaşma gibi klinik belirtiler görülür.

Köpeklerde hastalık daha çok genç ve immün sistemi baskılanmış bireylerde görülür. Gençlerde genellikle ateş, kilo kaybı, iştahsızlık, tonsillitis, dispne, ishal ve kusma belirlenir. Yetişkinlerde ise genellikle sinir ve kaslarda lokalize enfeksiyonlar görülür ve yaygın nörolojik yangıya bağlı nöbetler, konvülsiyonlar, ataksiler, felç, müsküler zayıflık gibi belirtiler görülür. Göz lezyonları nadirdir ve kedilerdekine benzer. Kardiyak tutulum da söz konusu olur, ancak klinik olarak belirgin değildir.

¹ Prof. Dr., Aksaray Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, İç Hastalıkları AD., hmerdogan@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0003-1261-4352

² Prof. Dr., Erciyes Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, İç Hastalıkları AD., mcitil@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0001-9839-7533

doz), Fenamidin (15 mg/kg SC tek doz veya 24 saat sonra tekrarlanır) ve Tripan mavisi (10 mg/kg IV tek doz, %1 çözelti olarak) köpek babesiosisi için tercih edilen seçeneklerdir. Primaquine (0.5 mg/kg PO tek doz) ise kedilerde tercih edilir ancak yüksek toksitesi bulunmaktadır. Bunlara ilave olarak Azitromisin (günde 10 mg/kg, 24 saatte bir 10 gün) ve Atovakona (günde 13.5 mg/kg, 8 saatte bir 10 gün) kombinasyonu, Klindamisin (25 mg/kg ağızdan 12 saatte bir), Metronidazol (15 mg/kg ağızdan 12 saatte bir) ve Doksisisiklin (5 mg/kg ağızdan 12 saatte bir) kombinasyonu, Doksisisiklin (7-10 mg/kg ağızdan 24 saatte bir), Enrofloksasin (2-2.5 mg/kg ağızdan 12 saatte bir) ve Metronidazol (5-15 mg/kg ağızdan 12 saatte bir) kombinasyonu 6 hafta boyunca kullanılabilir.

Destekleyici tedavi olarak dehidre olgularda agresif sıvı uygulaması şiddetli anemik olgularda kan transfüzyonu yapılabilir.

B. canis için aşı mevcuttur. Korunma etkili kene kontrolüne bağlıdır. İyileşmiş hayvanlar rezervuar olduklarından bunlarla temasın önlenmesi önem arz eder.

14. SONUÇ

Protozoal enfeksiyonlar, konakçı türüne, bağışıklık durumuna ve çevresel koşullara bağlı olarak değişken klinik tablolarla karşımıza çıkar. Etkin korunma stratejileri, erken tanı ve uygun tedavi protokolleri bu hastalıkların kontrolünde büyük önem taşır. Ayrıca zoonotik potansiyeli olan türlerin varlığı, halk sağlığı açısından da dikkatli olunmasını gerektirir.

KAYNAKLAR

1. Greene, C. E. Infectious diseases of the dog and cat. 4th ed. Philadelphia, USA: Saunders Elsevier, 2006.
2. Syke J. E. Canine and feline infectious diseases. 1st ed. China: Saunders Elsevier, 2014.
3. Tilley, L. P., Smith, Jr., F. W. K. Blackwell's five-minute veterinary consult: canine and feline. 6th ed. New Delhi, India: Wiley Blackwell, 2016.
4. Day MJ, Schultz RD. Veterinary immunology: principles and practice. 2nd ed. London, UK: CRC Press: 2014.
5. Weese, S., Evason, M. A color handbook infectious diseases of the dog and cat. 1st ed. London, UK: Taylor & Francis, 2020.
6. Barr, S, C., Bowman D. D. Blackwell's five-minute veterinary consult clinical companion: canine and feline infectious diseases and parasitology. 2nd ed. New Delhi, India: Wiley Blackwell, 2012.
7. McVey, S., Kennedy, M., Chengappa, M.M., Wilkes, R. Veterinary microbiology. 4th ed. Pondicherry, India: Wiley Blackwell, 2022.
8. El-Sawalhy, A. Veterinary infectious diseases in domestic animals, 3rd ed. Egypt, 2012.
9. Nelson, W. R., Couto, C.G. Small animal internal medicine. 6th ed. Canada: Saunders Elsevier, 2020.
10. Wiebe, V.J. Drug therapy for infectious diseases of the dog and cat. 1st ed. Pondicherry, India: Wiley Blackwell, 2015.
11. Cote, E. Ettinger, S. J., Feldman, E.C. Ettinger's textbook of veterinary internal medicine. 9 th ed. USA: Elsevier, 2024.